

Innehållsförteckning

Laxå kommun 2040

Laxå kommun 2040

Målbild för översiktsplanen

1. En bra start i livet
2. Arbetslivet
3. Seniorlivet
4. Innanförskap
5. Klimat & miljö

Mål och utmaningar

Agenda 2030

Barnkonventionen

Sveriges miljömål

Sveriges folkhälsomål

Regional utvecklingsstrategi

Kommunala styrdokument

Bilden av Laxå

Internationella, nationell, regionala perspektiv i översiktsplanen

Mellankommunala samband

Samarbeten

Infrastruktur

Sjukvård

Utbildning

Arbetsmarknad

Turism

Omvärldsanalys

Laxå och omvärlden

Demografi

Globalisering

Grön omställning

Värderingar

Teknikutveckling

Anpassning i en snabbt föränderlig värld

Laxå kommun 2040

Laxå kommun 2040

Samtidigt som Laxå kommun utvecklas förändras också världen. Det här kapitlet beskriver mål och utmaningar som påverkar oss, direkt eller indirekt; globala, europeiska, nationella, regionala och kommunala. Kapitlet tar även upp mellankommunala samband och globala trender.

Inledningsvis presenteras några korta framtidsberättelser. Dessa ska ses som den samlade målbilden för översiktsplanen och beskriver politikernas framtidsbild för Laxå kommun 2040.

Sammantaget utgör kapitlet underlag för de strategier och ställningstaganden som presenteras i delen

 UTVECKLINGSDIREKTIV

Målbild för översiktsplanen

Översiktsplanen är politikernas främsta verktyg för fysisk planering. För att kunna ge vägledning i arbetet med att ta fram den nya översiktsplanen har företrädare för partierna i kommunstyrelsen diskuterat framtidsscenarier. Arbetet har landat i fem framtidsberättelser som beskriver politikens ambitioner för Laxå kommun 2040. Den första framtidsberättelsen är **En bra start i livet**, den andra är **Arbetslivet**, den tredje är **Seniorlivet**, den fjärde är **Innanförskap** och den femte är **Klimat och miljö**. Berättelserna fångar de tre - ekologisk, ekonomisk och social - hållbarhetsperspektiven.

Berättelserna är också en samling av de långsiktiga frågorna som politikerna mött i samtal med enskilda invånare, företagare, föreningsfolk och kommunens medarbetare från bland annat inspel från dialogmöten och enkäter.

Framtidsberättelserna ska ses som den samlade målbilden för översiktsplanen.

1. En bra start i livet

I Laxå kommun 2040 får alla barn och ungdomar, oavsett förutsättningar, en bra start i livet. Kommunens olika verksamheter arbetar gränsöverskridande tillsammans, vilket gör att varje barn blir uppmärksammat under hela uppväxten – från födseln till vuxenlivet.

Samarbete med vårdnadshavare, engagerade pedagoger på förskolan och tidiga stödjande insatser är viktiga framgångsfaktorer.

I skolan känner sig eleverna trygga, har studiero och upplever kunskapsglädje. Alla elever fortsätter lärandet efter grundskolan för att förverkliga sina framtidsdrömmar. Eleven väljer nästa kunskapssteg utifrån intresse och möjlighet. I Laxå finns möjlighet till vidareutbildning efter grundskolan och gymnasiet, med utbildningar som både stödjer kommunens behov inom industri och äldreomsorg, och samtidigt ger individer chansen att nå sina drömyrken eller prova på något nytt.

Kommunen, myndigheter, företagen och civilsamhället har ett väl etablerat lokalt samarbete som har resulterat i Sveriges bästa uppväxtmiljö för barn och unga.

Skolan har en central roll i kommunens utveckling, där mark- och vattenanvändningen möjliggör för att skolan och förskolan ska kunna utvecklas och anpassas.

2. Arbetslivet

I Laxå kommun 2040 har hållbar tillväxt hos företagen, främst de högteknologiska industriföretagen, skapat många nya arbetstillfällen. Små likväl som stora företag frodas och företagstillväxten har gett ökade skatteintäkter som har medfört att Laxå kommun är en välmående kommun med god samhällsservice. Tillväxten har också genererat en bred tillgång till produkter och tjänster vilket i sin tur skapat fler arbetstillfällen.

Laxå kommun erbjuder många attraktiva och varierande arbetstillfällen som tillsammans arbetar för att stärka hela kommunen, där dialogen är stark och betydelsefull mellan enheter, anställda och befolkningen.

Andelen högskoleutbildade har ökat kraftigt. Det finns arbetstillfällen i många olika branscher och det är vanligt med utvecklande karriärbyten och vidareutbildning. Både företag och offentlig sektor i kommunen upplever att kompetensförsörjningen fungerar. Arbetslösheten är mycket låg. Arbetspendlande med tåg är betydande till och från närliggande kommuner. De högteknologiska företagen har tagit en viktig position i en minskad klimatpåverkan.

Kommunens insatser med att stärka företagsklimatet och nyföretagandet utgår från företagets och den enskildes behov och förutsättningar. Kommunen har goda kontakter med företagen och nyföretagandet har ökat kraftigt.

Arbetslivet kännetecknas av trivsel, god arbetsmiljö och livslångt lärande.

Mark- och vattenanvändningen möjliggör för arbetslivets utveckling genom att det finns tydliga arbetssätt med att hantera kommunens mark vid företagsetablering och fortsatt utveckling av redan etablerade företag.

3. Seniorlivet

I Laxå kommun 2040 har de seniora invånarna ett gott liv och ingen behöver vara ensam.

Andelen äldre har minskat till följd av inflyttning och det råder balans mellan den arbetande befolkningen och de äldre.

Utbudet av digitala vård- och omsorgstjänster har medfört att fler äldre med behov bor kvar hemma med en god livskvalitet. För de som vill flytta finns det ett utbud av marknära tillgänglighetsanpassade bostäder nära service.

Den kommunala vården har god kapacitet att ta emot de äldre som har särskilda behov. Den genomsnittliga livslängden ligger i nivå med rikssnittet.

Föreningarna ansvarar för aktiviteter och det finns ett brett utbud av studiecirkelar och kurser.

Seniorlivet kännetecknas av trygghet och gemenskap.

Den fysiska planeringen och mark- och vattenanvändningen inkluderar äldres perspektiv i utformningen av bostäder men även av offentliga platser.

4. Innanförskap

I Laxå kommun 2040 lämnas ingen utanför. Alla får vara med och bidra till samhällsutvecklingen, oavsett vem man är och varifrån man kommer. Alla har en plats och alla blir lyssnade till.

Laxå kommun är ett jämlikt och rättvist samhälle där alla är lika mycket värda och delaktighet genomsyrar demokrati och medbestämmande. Nyinflyttade bjuds in i gemenskapen på arbetsplatser och till föreningars aktiviteter. Utlandsfödda får svenskundervisning varvad med arbetspraktik, och vid behov nya yrkeskunskaper, vilket leder till en snabb etablering på arbetsmarknaden. Invånare med funktionsvariationer upplever en meningsfull sysselsättning och deras erfarenheter och kunskaper tas tillvara.

Ungdomar som saknar framtidstro och är på glid fångas tidigt upp av samhället och stödinsatser sätts snabbt in.

Brottsligheten i kommunen är lägst i Sverige.

Utanförskap har ersatts av innanförskap.

Alla bjuds in till att delta i den fysiska planeringen, där deltagandet betonas av medbestämmande.

5. Klimat & miljö

I Laxå kommun 2040 är miljömålen uppfyllda, skyddsvärda miljöer har någon form av långsiktigt skydd, vattenmiljöer har förbättrats och återställt, våtmarker är återvåtade och har återställt, den biologiska mångfalden är rikare än nu och producerar minst lika mycket fossilfri energi som hela kommunen tillsammans gör av med.

Företagen i kommunen driver omställningsarbetet mot ett klimatsmart samhälle och har tagit över ledarrollen från kommunen. De statliga skogarna brukas varierat, är koldioxidneutrala och även de privata skogsägarna har ställt om till alternativa skogsbruksmetoder i stället för konventionellt skogsbruk.

Den ortsnära skogen brukas mycket varsamt och träden bidrar till att utjämna klimatförändringens verkningar i samband med höga temperaturer, kraftiga vindar och skyfall.

Det var länge sedan kommunens fordon, skolskjutsar och länsbussar gick över till el och vätgas och nu kör också i stort sett alla invånare fossilfritt. Det vanligaste transportsättet i tätorterna är via aktiv transport, där cykel och gång är de vanligaste transportsätten.

Den lokala livsmedelsproduktionen har ökat och bidrar till ett levande landskap och minskade transporter. Närodlade och säsongsanpassade livsmedel säljs lokalt till glädje för invånarna och besökare. Naturbetesmarkerna i kommunen har ökat.

En hållbar mark- och vattenanvändning sker i kommunens alla delar, där planeringen tar hänsyn till, platsens specifika förutsättningar, påverkan en etablering kan få och hur effekter kopplade till klimatförändringarna ska hanteras.

Mål och utmaningar

Översiktsplanen påverkas av ett stort antal mål, strategier och ställningstaganden. Den här delen av översiktsplanen beskriver ett urval av alla de mål och utmaningar som påverkar oss, direkt eller indirekt; globala, europeiska, nationella, regionala och kommunala.

Agenda 2030

Hösten 2015 antog FN:s 193 medlemsstater Agenda 2030 för hållbar utveckling. Medlemsstaterna åtog sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är mest utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Att Laxå kommun ska utvecklas hållbart, ekologiskt, ekonomiskt och socialt, är en given utgångspunkt för översiktsplanen. Den fysiska planeringen har både direkt och indirekt inverkan på flera av målen i Agenda 2030. Översiktsplanen har därför en viktig roll i Laxå kommuns bidrag till att Sverige ska kunna nå målen i Agenda 2030.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande, internationellt avtal, som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Sedan den 1 januari 2020 är 42 av barnkonventionens 54 artiklar också svensk lag.

Kommunledningen har inrättat ett lokalt barnrättsnätverk för att på ett strukturerat och övergripande sätt arbeta med barnrättsfrågor. Gruppen har arbetat fram en implementeringsplan för barnkonventionen samt en åtgärdslista. Dessa handlingar är fastställda i kommunledningsgruppen och politikerna får information i nämnder en gång per år.

Tjänstepersoner deltar också i det regionala barnrättsnätverket.

Att barnkonventionen och barns och ungdomars rättigheter beaktas i översiktsplanen är centralt för att kommunen ska kunna erbjuda en god uppväxtmiljö för barn och unga.

Sveriges miljömål

Miljömålen är beslutade av Sveriges riksdag och är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. Miljömålen består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål.

Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället:

”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.” (

Miljökvalitetsmålen anger tillståndet i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. De 16 målen är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. (Storslagen fjällmiljö)
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt och djurliv

Översiktsplanen ska bidra till att miljömålen kan nås. Dock är inte mål 10 Hav i balans samt levande kust och skärgård eller mål 14 Storslagen fjällmiljö relevanta för Laxå kommun.

Sveriges folkhälsomål

Folkhälsopolitiken är beslutad av Sveriges riksdag. Det folkhälsopolitiska ramverket består av ett övergripande, nationellt folkhälsopolitiskt mål och åtta målområden. Målen gäller för alla aktörer i Sverige, statliga, regionala och kommunala.

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Målet tydliggör samhällets ansvar som förutsätter ett gemensamt och tvärsanknadt arbete.

De åtta målområdena är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Översiktsplanen kan bidra till att skapa förutsättningar för jämlik hälsa.

Regional utvecklingsstrategi

För att utveckla en region krävs en gemensam utgångspunkt. Region Örebro läns regionala utvecklingsstrategi för 2022–2030 är en plattform för länets aktörer att utgå ifrån i det gemensamma arbetet för en hållbar regional utveckling.

Översiktsplanen bidrar till att uppnå den regionala utvecklingsstrategins tre övergripande mål:

- Stark konkurrenskraft
- Hög och jämlik livskvalitet
- God resurseffektivitet

Den regionala utvecklingsstrategin har tio prioriterade områden som är långsiktigt strategiskt viktiga och där det behövs en hög grad av samverkan för att kunna ställa om till social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det är viktigt så att länet kan vara attraktivt och pulserande för alla med likvärdiga förutsättningar i länets samtliga kommuner.

De tio prioriterade områdena är:

1. Näringsliv och entreprenörskap
2. Innovationskraft och specialisering
3. Kunskapslyft och utbildning
4. Kompetensförsörjning och matchning
5. Social sammanhållning och demokrati
6. Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård
7. Klimat, miljö och energi
8. Bostadsförsörjning och attraktiva miljöer
9. Transporter och infrastruktur
10. Upplevelser och evenemang

Kommunala styrdokument

I Laxå kommun finns ett antal strategiska styrdokument som har beaktats i framtagandet av översiktsplanen.

Ett av de viktigaste strategiska styrdokumenten är Laxå kommuns vision:

”En välmående plats med hög trivselfaktor, stark sammanhållning och öppenhet mot omvärlden”

Visionen är kommunens långsiktiga mål, drömbilden för hur platsen Laxå kommun ska uppfattas 2030. Alla som bor och verkar i Laxå äger visionen och den ger oss livskraft. Tillsammans bygger vi steg för steg en ännu attraktivare plats. Visionen är ett övergripande styrande dokument för den framtida strategiska planeringen.

Laxå kommun beslutar årligen om verksamhetsmål och budget för kommande år. För 2024 och framåt planerar politiken att införa fem övergripande målbilder och som har bäring på framtagandet av översiktsplanen:

- Finansiella mål
- Personalpolitiska mål
- Tre verksamhetsmål;
 - I Laxå kommun finns Sveriges bästa skolor

- Laxå kommun utvecklas hållbart
- Vi utvecklar samhällsbygget i hela kommunen

Här följer ett urval av dokument som har beaktats i framtagandet av översiktsplanen:

- Hasselfors utvecklingsplan
- Laxå utvecklingsplan
- Röfors utvecklingsplan
- Finnerödja utvecklingsplan
- Tiveds utvecklingsplan
- Näringslivsprogrammet
- Bostadsförsörjningsprogrammet
- Folkhälsoplan
- Klimatstrategi och energiplan
- Naturvårdsprogrammet
- Plan för bredbandsutbyggnad
- Plan för integration och arbetsmarknad
- Plan – Strategi för energieffektivisering
- Plan - Varuförsörjningsplan
- Plan – Vattenförsörjningsplan
- Plan – Vindbruksplan
- Centrala Laxå
- Miljöpolicy
- Klimatpolicy
- Kulturplan

Bilden av Laxå

År 2016 beslutade kommunstyrelsen att fastställa en varumärkesplattform för platsen Laxå kommun.

Varumärkesplattformen, "Bilden av Laxå", hjälper oss bygga och förmedla en stark och attraktiv bild av platsen Laxå kommun. Vi utgår från värdegrundens ledord, Positiv attityd, Framåtanda, Respektfull, Lyhörd, och tar riktning mot vår gemensamma bild av framtiden; Vision 2030.

Varumärkesplattformen innehåller sju målområden skolan, näringslivet, boendet, pendlingen, äldreomsorgen, ekonomin, Laxåandan, som beskriver vad som är viktigt i vår strävan att nå visionen och som översiktsplanen kan bidra till att förverkliga.

Skolan

Vårt viktigaste uppdrag är att ge alla barn, oavsett förutsättningar, en bra start i livet. Skolan har en mycket viktig roll i det arbetet och vi behöver ständigt utveckla skolverksamheten.

En nyckelfaktor till att förbättra elevers möjlighet att klara sin utbildning är att se utmaningen som en samhällsfråga som inte bara berör skolan. En sådan syn innebär att fler delar av samhället och kommunen på ett mycket tydligare sätt än idag behöver engageras i arbetet att ge barn och unga bättre uppväxtvillkor som därigenom leder till att fler klarar skolan. Vi behöver angripa skolans utmaning ur ett bredare samhällsutvecklingsperspektiv.

Näringslivet

Våra företag spelar en mycket viktig roll för vår utveckling och attraktionskraft. Vårt näringslivsarbete ska prioriteras och

företagsklimatet ska vara riktigt bra. Genom att lyssna på våra företagare kan vi bli bättre på att tillgodose deras önskemål och behov. Laxå kommun ska vara en attraktiv kommun att starta och driva företag i.

Boendet

Vi ska utifrån marknadens efterfrågan tillskapa tomter, få igång bostadsbyggandet och Laxåhem ska renovera befintliga bostäder till en attraktiv standard. Viktiga tillgångar som vi har är byggklara tomter i tätorter eller med sjö nära lägen.

Pendlingen

Närheten till Örebro är ett av våra starkaste kort. Det är av största vikt att tågen går på utsatt tid för att pendlingen ska fungera. Vi behöver också verka för fler tågstopp anpassade till jobb, skola och fritid. Busstrafiken och andra kollektivtrafiklösningar behöver också utvecklas för att möta pendlarnas behov i hela kommunen och stimulera besöksnäringen.

Äldreomsorgen

I framtiden ökar andelen äldre i vår kommun. Korttidsvården behöver utökas och behovet av anpassade vårdplatser förväntas öka. Vi vill också ha en hög kvalitet i vården som omfattar förebyggande aktiviteter, god bemanning med välutbildad personal, ändamålsenliga lokaler, näringsriktig mat och att möta varje äldres särskilda behov.

Ekonomi

Utgångspunkten är en miljömässigt och socialt hållbar ekonomi. Ambitionen är att ha en så låg kommunalskatt som möjligt och samtidigt kunna ge bra service till invånarna. Det är en tuff utmaning som vi klarar genom god hushållning, effektiviseringar, kloka investeringar och genom att ha ordning och reda i våra finanser.

Laxåandan

Vi behöver ta vara på det som redan finns i kommunen och utveckla en gemensam Laxåanda. Något som håller ihop vår kommun, som vi kan vara stolta över och som omvärlden tilltalas av.

Orterna ska även fortsatt kunna ha en stark "by-gemenskap" där man tillsammans verkar för just sin ort. För att överleva som plats behöver vi också en gemensam Laxåanda för hela Laxå kommun, där vi respekterar, har tillit till varandra och arbetar tillsammans mot gemensamma mål.

Internationella, nationell, regionala perspektiv i översiktsplanen

Utifrån texten i denna del synliggörs de mål, strategier och ställningstaganden som översiktsplanen omfattas av.

Översiktsplanen hjälper till med att trätta ner underlaget från internationell, nationell och regional nivå till lokal nivå genom att presentera hur marken och vattnet ska användas fram till år 2040. Mer konkret hur marken och vattnet ska användas

kommer presenteras i kapitlet **UTVECKLINGSDIREKTIV** och **MARK- OCH VATTENANVÄNDNING**.

Mellankommunala samband

Laxå kommun är en del av en regional arbetsmarknad, i första hand sker ut- och inpendling för arbete i södra Örebro län, främst mellan Örebro och Laxå. Det förekommer också arbetspendling till Västra Götalands län mellan bland annat Laxå kommun och Gullspångs kommun. Med anledning av den planerade batterifabriken i Mariestad beräknas arbetspendling söder ut öka under planperioden. Även arbetspendling till Skövde kan komma att ske då Volvo har utvecklingsplaner.

När det gäller högre utbildning är Skövde enklare att nå för boende i Laxå tätort då tågresan tar cirka 35 minuter och högskolan ligger på promenadavstånd. Till Örebro tar tågresan cirka 40 minuter och sedan krävs anslutningsbuss till universitetet.

Laxå kommun har ett antal mellankommunala och regionala samband och i detta kapitelavsnitt listas de mest centrala.

Samarbeten

Här presenteras några relevanta mellankommunala samarbeten.

Samhällsbyggnad Sydnärke

En gemensam nämnd och förvaltning för kommunerna Laxå, Askersund och Lekeberg. Värdkommun för verksamheten är Askersunds kommun. Verksamheten är organiserad i två förvaltningar. Byggförvaltningen ansvarar bland annat för detaljplaner, strandskydd, bygglov, kartor och geografiska databaser. Miljöförvaltningen ansvarar bland annat för hälsoskydd, kontroll av livsmedelsföretag, anmälningar och tillsyn enligt miljöbalken, naturskydd och vattenfrågor

Sydnärkes IT-nämnd

En gemensam nämnd och förvaltning för kommunerna Laxå, Askersund, Lekeberg och Hallsberg. Värdkommun för verksamheten är Lekebergs kommun. Verksamheten ansvarar bland annat för att drifta och förvalta kommunernas verksamhetssystem och de kommunala nätverken samt ge support till kommunernas medarbetare och strategiskt stöd till verksamheterna kring IT-frågor.

Nerikes Brandkår

Ett kommunalförbund där kommunerna Laxå, Örebro, Kumla, Hallsberg, Lekeberg, Askersund, Lindesberg, Nora och Ljusnarsbergs samverkar om räddningstjänst och olycksförebyggande verksamhet.

Sydnärkes kommunalförbund

Förbundets uppgift är att ansvara för avfallshanteringen i medlemskommunerna Laxå, Askersund, Hallsberg och Lekeberg. Detta innebär ett ansvar för insamlingen av hushållsavfall samt driften av återvinningscentralerna i kommunerna. Förbundet driver fyra egna återvinningscentraler i Laxå, Hallsberg, Fjugesta och Askersund. Sedan 1 januari 2024 omfattas verksamheten även av förpackningsinsamling.

Sydnärkes Utbildningsförbund

Utbildningsförbundet är ett kommunalförbund med Laxå, Askersund och Hallsberg som medlemskommuner. Utbildningsförbundets uppdrag är att leda och ansvara för utbildningar inom de frivilliga skolformerna, det vill säga gymnasial utbildning, vuxenutbildning och uppdragsutbildning. Utbildningsförbundet svarar även för samarbete/samverkan med andra utbildningsanordnare samt för arbetsmarknadskontakter inom ansvarsområdet.

Infrastruktur

Järnvägar

Västra stambanan går genom Finnerödja och Laxå. Regionaltåg har tågstopp i Laxå och är strategiskt viktiga för kommunens utveckling. Järnvägen är en av Sveriges viktigaste för persontransporter och är helt avgörande för godstrafikens möjligheter att ta sig till och från Göteborgs hamn. Trafikverket ser att Västra stambanan är överbelastad. Den åtgärd som kommunerna längs Västra stambanan presenterat för att kraftigt öka kapaciteten och som har stöd i olika rapporter är en fyrspårslösning mellan Alingsås och Göteborg. När den blir till stånd kommer järnvägstrafiken via Laxå att öka vilket är till gagn för godstrafik och för skol- och arbetspendling.

Den enkelspåriga Värmlandsbanan, mellan Laxå och Kil, är mycket trafikerad och trafikeras bland annat av snabbtåg mellan Stockholm och Oslo. Förslag finns på att bygga ny järnväg med dubbelspår för snabbtåg mellan Örebro och Kristinehamn

samt komplettera enkelspåret till dubbelspår mellan Kristinehamn och Kil. Detta kan komma att öppna möjligheter för ökad person- och godstrafik mellan Laxå och Värmland.

Virkesterminalen i Laxå hanterar omlastning mellan tåg och lastbil och har tillgänglighet till Västra Stambanan. Setras i Hasselfors hanterar järnvägstransporter via ett stickspår från Värmlandsbanan in på sågens område.

Kinnekullebanan sträcker sig från Håkantorp, via Lidköping och Mariestad, till Gårdsjö. Där binds den samman med Västra stambanan med vissa stopp i Laxå, Hallsberg och Örebro. Kinnekulletåget, persontrafik, trafikeras av Västtrafik. Norr om Mariestad förekommer det godstrafik. Banan är inte elektrifierad och det finns planer på att tågen ska drivas av vätgas i framtiden.

Vägar

E20 går rakt igenom Laxå kommun och passerar genom Laxå samt i utkanten av Finnerödja. Väg 205 från Askersund via utkanten av Röfors, genom Laxå och vidare till Degerfors är av regional vikt. Genom cirkulationsplatsen i Laxå passerar i genomsnitt 12 000 fordon per dygn varav åtskilliga är tyngre fordon.

Region Örebro läns trafikförsörjningsprogram 2021–2030 Trafikförsörjningsprogrammet beskriver hur länet ska ta sig till en attraktiv och flexibel kollektivtrafik. Programmets mål för kollektivtrafik och serviceresor är:

- Alla i länet ska ha tillgång till någon form av kollektivtrafik
- Fysisk och digital infrastruktur ska förbättras och förenkla resenärsupplevelsen
- Resenärers nöjdhet med senaste resan ska öka
- Kollektivtrafiken negativa påverkan på hälsa och miljö ska via luftkvalitet och buller ska minska
- Prisnivåer och biljettutbud ska hållas konkurrenskraftiga för ett ökat hållbart resande

Västra Götalands trafikförsörjningsprogram 2021-205

Trafikförsörjningsprogram är det övergripande styrdokumentet för kollektivtrafikens utveckling i Västra Götalandsregionen. Det övergripande målet är att öka andelen hållbara resor med fokus på att den samlade andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska öka. En del av programmet, Målbild 2035, beskriver hur tågtrafiken i Västsverige kan utvecklas fram till 2035 inklusive förbättrade förbindelser mellan grannlänens regioncentrum. Målsättningen i målbilden är att tågresandet i Västsverige ska trefaldigas från 2006 till 2035.

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Örebro län 2022-2033

Länsplanen är ett viktigt verktyg för att utveckla länet och för att hantera utmaningar som framkomlighet, trafiksäkerhet och tillgänglighet i transportsystemet. Planen styrs av politiska beslut tagna på både nationell och regional nivå. Region Örebro län ansvarar för att kartlägga behov, planera och prioritera mellan olika åtgärder i regionens transportsystem. Trafikverket ansvarar för att genomföra åtgärder i länsplanen. Länsplanen innehåller åtgärder som utvecklar den regionala infrastrukturen i form av tillgängliga hållplatser, nya cykelvägar, förbättring av statliga och regionala vägar samt utveckling av järnvägar i länet.

Sjukvård

Inom Region Örebro län finns tre sjukhus, Universitetssjukhuset Örebro (USÖ), Karlskoga lasarett och Lindesbergs lasarett. Karlskoga lasarett är ett akutsjukhus som främst är till för invånarna i västra Örebro län, dit Laxå kommun tillhör, och östra Värmlands län.

Region Örebro län har en vårdcentral i Laxå. I samma byggnad finns Familjecentralen, som ger stöd till blivande föräldrar samt till föräldrar med barn 0–18 år. Även Folk tandvårdens Laxålinik finns i samma byggnad.

Utbildning

Gymnasieelever i Laxå kommun går vanligen på Alléskolan i Hallsberg som är en gemensam skola för kommunerna Laxå, Askersund och Hallsberg. Syd närkes kommunalförbund ansvarar för Alléskolan som är länets största skola med cirka 1 500 elever.

Andra skolor som kommunens gymnasieelever vanligtvis går på är Rudbecksgymnasiet och Virginska gymnasiet i Örebro. Det finns även fler gymnasieskolor som boende i Laxå kommun går på både som ligger i Örebro och på andra platser.

Syd närkes Utbildningsförbund ansvarar också för Allévux som erbjuder yrkesutbildningar och svenska för invandrare (SFI).

Örebro universitet har cirka 16 000 studenter och cirka 1 700 anställda, varav drygt 130 professorer. Här finns en lång rad attraktiva utbildningar, som till exempel läkare, sjuksköterska, psykolog, jurist och civilingenjör. Universitetet har en stark forskning inom medicin, psykologi, miljövetenskap och datavetenskap. Centrum för tillämpade autonoma sensorsystem

(AASS) bedriver internationellt erkänd forskning inom artificiell intelligens och autonoma sensorsystem. Ett av universitetets viktigaste uppdrag är samverkan med näringsliv och offentlig sektor för att möta framtidens utmaningar.

Högskolan i Skövde har cirka 11 000 studenter och drygt 500 anställda, varav ett 40-tal är professorer. Högskolan erbjuder utbildningar på grundnivå och avancerad nivå inom områdena data och IT, dataspelsutveckling, ekonomi och samhälle, teknik och biovetenskap, vård och hälsa samt beteendevetenskap. Högskolan har norra Europas största och Sveriges i särklass bredaste utbud av dataspelsutbildningar. Forskning bedrivs inom fem specialiseringar: informationsteknologi, systembiologi, virtual engineering, hälsa och lärande samt framtidens företagande.

Arbetsmarknad

Industriföretagen i kommunen står för en mycket stor del av sysselsättningen. Exempel på större företag med avancerad tillverkning är ESAB, Laxå Special Vehicles och Stellana. Merparten av det som tillverkas i kommunen går på export. Skogsnäringen är betydande och Setras sågverk i Hasselfors har en omfattande verksamhet med många anställda. Offentlig sektor är en stor arbetsgivare, där kommunen är störst med drygt 400 medarbetare. Besöksnäringen vid E20 tillsammans med den lokala handeln är också viktiga för sysselsättningen.

Småföretagen har även en betydande roll i kommunen med en variation av arbetstillfällen och tjänster.

Enligt 2019 års statistik pendlar 740 personer in, varav 138 från andra län. 889 personer pendlar ut, varav 196 till övriga län. Bedömning är att utpendlingen, tillsammans med inflyttning, kan öka i framtiden med anledning av den planerade batterifabriken i Mariestad och större etableringar i Hallsberg.

Laxå kommun är en del av Örebro läns arbetsmarknad, främst den södra. Business Region Örebro som hanterar näringslivsfrågor och skapar tillväxt genom att fler företag startar, etablerar sig och växer i regionen, är ett partnerskap mellan alla kommuner i Örebro län; Askersund, Degerfors, Hallsberg, Hällefors, Karlskoga, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora och Örebro.

En viss utveckling av en arbetsmarknadstillhörighet söderut kan komma att ske med anledning av satsningar i Mariestad.

Turism

Besöksnäringen i Laxå kommun består till stor del av restauranger, boende och handel vid E20 i Laxå tätort samt boendeanläggningar runt Tivedens nationalpark. Det råder brist på stugor, hotell och ställplatser för husbilar i området runt nationalparken. Besöksnäringen i Tiveden har potential att utvecklas till turism året runt.

Destination Tiveden är en samverkansplattform där kommunerna Laxå, Askersund och Karlsborg möts och diskuterar gemensamma besöksnärringsfrågor. Även kommunerna Töreboda och Gullspång deltar, men mer sporadiskt. En stor del i samarbetet är destinationswebbplatsen Tiveden.se som marknadsför "Bo, Äta, Göra" i området runt nationalparken. Cirka 50 % av de runt 150 000 årliga besökarna i nationalparken är från utlandet, främst Tyskland och Nederländerna.

Det finns planer på att omvandla naturreservatet Norra Vätterns skärgård i Askersunds kommun till nationalpark. När det förverkligas bedöms antalet besökare öka i och med att det kommer att vara två besöksvärda nationalparker nära varandra och besöksnäringen har potential att öka i framför allt stråket mellan nationalparkerna.

Laxå kommun utropade sig till Sveriges första och hittills enda ekoturismkommun under namnet Tiveden Ekoturismområde. Kärnan i den digitala naturkartan är 53 naturpärlor i kommunen. Den digitala naturkartan finns översatt till engelska, tyska, nederländska och finska. Laxå kommun är ett finskt förvaltningsområde.

Region Örebro län har ett ansvar för länets övergripande utvecklingsfrågor gällande turism och besöksnäring.

Omvärldsanalys

Laxå och omvärlden

Som hjälp för att i någon mån kunna förutsäga framtiden kan Laxå kommun förhålla sig till trender och olika omvärldsfaktorer. SKR (Sveriges kommuner och regioner) har identifierat fem övergripande spänningsfält som långsiktigt påverkar det kommunala uppdraget och som översiktsplanen, mer eller mindre, behöver ta hänsyn till. Dessa globala drivkrafter, som också brukar benämnas megatrender, har rörelser som går åt olika håll och därför är det klokt att beskriva dem som spänningsfält.

De fem spänningsfälten är:

- Demografi
- Globalisering
- Grön omställning
- Värderingar
- Teknikutveckling

Texterna nedan bygger i stor utsträckning på SKRs rapport Vägval för framtiden 5 – En spaning mot år 2035. Rapporten går att hitta på SKRs webbplats.

Demografi

Befolkningsutvecklingen i världen bromsar in. Många länder i Europa liksom internationella stormakter får en allt äldre befolkning – vilket påverkar deras ekonomier och samhällsstrukturer. Detta tillsammans med annat bidrar till nya geopolitiska spänningar i världen.

I en majoritet av Sveriges kommuner, främst i lands- och glesbygd, minskar andelen invånare i yrkesverksam ålder samtidigt som andelen 80+ ökar snabbt. Allt färre förvärvsaktiva måste försörja allt fler äldre. Bristen på personal inom många olika yrken kommer att öka, bland annat inom vårdyrken.

Prognoserna pekar på ett minskat barnafödande och minskad invandring vilket medför att skolor och förskolor behöver stänga. Många lands- och glesbygdskommuner kommer att minska i befolkning.

SCBs prognoser för Laxå kommun fram till 2040 visar på en gradvis minskad befolkning, minskat barnafödande, en växande andel äldre befolkning och att andelen yrkesverksamma minskar.

Globalisering

I en mer osäker tid påverkar säkerhetspolitik och ekonomisk politik förutsättningarna för frihandel och global konkurrens. Frågan är om EU kan bidra till en starkare europeisk autonomi i skuggan av stormakternas geoekonomiska kamp om teknologiherravälde. Begränsas handelsutbytet så drabbar det även försörjningen av viktiga varor och tjänster hos kommuner och regioner.

Senaste årens utveckling med pandemi och krig i närområdet har bidragit till en mer aktiv diskussion om vilken roll EU ska ha kring politiska frågor som säkerhet, ekonomi, kultur med mera.

Mycket talar för att vi nu går in i en period där förutsättningarna är mer oförutsägbara. I och med att svenska företag är starkt internationaliserade riskerar de att dras med i olika sanktionsaktiviteter som är svåra att förutse och vars effekter kan ha betydande påverkan för verksamhet som bedrivs på olika orter i Sverige.

En betydande del av det som tillverkas i Laxå kommun går på export och företagen i kommunen, och därmed sysselsättning och skatteintäkter, kan komma att påverkas negativt. Flera av företagen har utländska ägare.

Grön omställning

Den gröna omställningen går allt snabbare, men fortfarande alltför långsamt. Det behövs åtskilliga, och i många fall kraftfulla åtgärder för att begränsa klimatförändringarna och hejda förlusten av biologisk mångfald, liksom för att hantera konsekvenserna av dessa förändringar.

De scenarier som tonar fram i globala klimatmodeller visar på utbredd hetta och torka. Effekter i form av skördekatastrofer, svält och massflykt är sannolika. Dess påverkan på länders och hela regioners ekonomier och finansiella system är betydande.

Återvinning är ett bra sätt att minska utsläpp i vardagen. Att undvika att ta bilen är ett ännu bättre sätt för att minska utsläppen i vardagen. Omställningen till att leva mer hållbart genom att minska människans påverkan på naturen har än så länge varit otillräckliga, vilket innebär att mer behöver göras.

I Laxå kommun, där marken till stor del består av skog, är skogsbrukets omställning till alternativa metoder som tar större hänsyn till naturen av stor betydelse.

Tillverkningsindustrin i kommunen har en viktig roll i klimatomställningen och kan bidra genom innovativa lösningar och smartare processer. Kollektivtrafikens utbud i kommunen tillsammans med tätorternas förtätning har betydelse för invånarnas möjligheter att minska bilresandet.

Värderingar

Värderingar är en central del av vår identitet och påverkar våra beteenden i vardagen, vid olika val i livet och i vårt förhållande till medmänniskor. Människors förtroende för varandra och institutioner är en grundläggande byggsten för stabila och effektiva samhällsinstitutioner. Tolerans gentemot olikheter, kreativitet och entreprenörskap främjar innovation och ekonomisk tillväxt.

I internationella jämförelser beskrivs Sverige som det land i världen där värderingar kopplade till sekularisering, valfrihet, självförverkligande, jämställdhet och medbestämmande värderas högst.

På så vis ska Laxå kommun förhålla sig till diskussioner om frågor som på olika sätt rör identitet, exempelvis; religion, hbtqia+-frågor, invandring och stad/landsbygd. Kommunen ser att innanförskap och samarbete går hand i hand och är något som vi behöver satsa mer på för att skapa ett konkurrenskraftigt samhälle som genomsyras av trivsel och gemenskap.

Teknikutveckling

Digital teknik är verktyg, liksom alla verktyg kan det användas för att lösa problem eller skapa nytta och värde. Men de kan också orsaka skada och skapa splittring. Det som skiljer den nya tekniken från andra verktyg som mänskligheten har utvecklat är att dessa system i kombination med AI har förutsättningar att bli självgenererande och autonoma. Konsekvenserna av detta är svåra att förutse därför är det viktigt att det finns en medvetenhet om de potentiella risker och utmaningar som följer med utvecklingen.

Den snabba hastigheten i utvecklingen som vi bevittnar just nu (2025) beror på att vi har haft betydande framgångar inom flera olika tekniska områden som till exempel AI och utvecklingen av kvantdatorer och 5G-nät.

Ny teknik kan bidra i hanteringen av klimatkrisen, sjukvården kan få tillgång till mer avancerade mediciner eller operationer, vi kan förebygga ohälsa på nya sätt, skolan kan individanpassa undervisningen och inom samhällsbyggnad kommer vi kunna optimera resursanvändande.

På samma sätt som appar och mobil uppkoppling förändrade beteenden för 15 år sedan kommer nya sätt att interagera med teknik förändra vår tillvaro framåt och vi kan överlämna mer arbete till maskiner och på sätt skapa utrymme för annat värdeskapande.

Hur Laxå kommuns verksamheter kommer att påverkas av den snabba utvecklingen är inte säkert, men att tekniken kommer att förändra våra arbetssätt och den service vi ger till våra invånare - det kan vi vara säkra på. Förhoppningsvis kan den tekniska utvecklingen och digitaliseringen hjälpa oss möta våra utmaningar.

Anpassning i en snabbt föränderlig värld

Utifrån omvärldsanalysen ser kommunen behovet av att snabbt kunna ställa om ifall nuläget förändras. Översiktsplanen behöver således inkludera en flexibilitet för att säkerställa en ändamålsenlig samhällsplanering som även ska vara aktuell många år framåt.

Det gör att utvecklingen i kommunen behöver bygga vidare på en robust grund, med att inkludera beredskaps-perspektivet i den framtida mark- och vattenanvändningen.